

REVUE VIRGIMENT

Juliol, 1917

30 centaus

— INSTITUT MUSICAL —
FONTOVA

Fundat el 15 d'abril de 1904

— Subvencionat pel Govern Nacional

DIPLOMA D'HONOR
i DUES MEDALLES D'OR
EN LA EXPOSICIO UNIVERSAL DE GANTE (BELGICA)

El més important de la República per sa excel·lent re-
glamentació i eficaç ensenyança musical moderna i el més
acreditat per sa administració model.

CONRAD FONTOVA - LLEÓ FONTOVA

Directors Tècnica

JOAN B. LLONCH

Director-Gerent

o o o

CARRER CALLAO, 511, "Secció Central"

Unió Telefónica, 438, Llibertat

Carrer Independencia, 2909

"Secció Sur"

Carrer Rivadavia, 6887

"Secció Flores"

Carrer Echeverría, 2228

"Secció Belgrano"

Exámens generals per boles numerades

20 sucursals a provincies

RESURGIMENT

Any II

Buenos Aires, juliol de 1917

Núm. 12

NACIONALISME i SOCIALISME

Tal com es desenvolupen els aconteixements que la gran guerra promou dia a dia, s'endevina el futur de les nacions legalment constituïdes i de les que, sense disposar — per imposició estrangera — dels seus atributs nacionals, romanen esborrades del mapa, malgrat tinguin més raó d'existir que llurs mateixos protectors.

L'esperit de les democràcies s'imposa amb força avassalladora i no hi haurà esforç humà capaç de contenir l'onada de reivindicació dels pobles dèbils, fins ara ignominiosament anul·lats per obra i gràcia del sectarisme corruptor que feia dels pobles, o millor, de les nacionalitats, naturals i inconfundibles, un instrument propici per a desfogar les seves malifetes, els seus instints perversos i els seus capricis vandàlics.

La gloriosa revolució russa està predestinada a ésser, com ho fou la francesa, — l'exemple de la qual ha influït d'una faigó poderosa en el moviment del poble moscovita — l'espill diàfan on s'han de mirar per a orientar-se tots els pobles junyits amb anhel de redempció. Ella restituirà, no-gens-menys, els drets estatals d'antigues i glorioses nacionalitats, tals com Polònia, que ja obria la llur independència, després d'un via crucis sens parió en la història dels pobles marts; Finlàndia, que té tots els caràcters d'una nacionalitat, amb llengua pròpia, costums, etc., també s'independitzarà; i Lituània, Cúrlandia i Ucraïna, dintre l'estat rus, formaran part de la gran confederació que ja es vestluma. El desmembrament del gran imperi és un fet natural i lògic, i tots els homes de llibertat hem d'estar-ne gojosos.

Que cada poble recobri la llibertat i amb ella el dret de regir-se amb govern propi, ha dit la democràcia nordamericana concorrent al gran congrés socialista internacional, que es reunirà a Estocolm per a ajustar les bases de la pau. Heu's-aquí el programa nacionalista que nosaltres defensem. La nostra ideologia és compatible amb les doctrines de Marx: Nacionalisme universal; és a dir, federació de nacions. Ni més ni menys que ço definit amb clarividència pel gran apòstol i mestre, nostre Martí i Julià, quan digué, en un d'aquells moments inoblidables del seu apòstolat: Socialisme, socialisme i socialisme.

Nacionalisme i socialisme, dues tendències, segons molts, tan antitètiques, es confonen amorosament perquè un mateix esperit les mou: l'anhel de millorament de la humanitat. I aquest millorament és impossible si cada un dels pobles, amb idiosincrasia peculiar, no és sobirà dels seus destins. En tant hi haigim im-

peris formidables com Anglaterra, Alemanya, Àustria, etc., — i no diem Rússia perquè felicitament ha estat derrocat — i estats centralistes com Espanya, per exemple, que tinguin hegemonia sobre les nacionalitats que integren els seus dominis, no serà possible la realització de la ideologia socialista-nacionalista. Sortosament sembla que els esforços de la democràcia mundial estàn precisament en això: en fer més planer el camí per a arribar a fer pràctica la gran utopia; i pobres de nosaltres que així no

sigui. Ja sabem que les utopies d'avui són les realitats de demà.

Es precis que's dongui llibertat completa, i solament entenem per tal la independència, a països com Irlanda, Catalunya, Croàcia i Bohèmia, que insistentment la reclamen com a mitjà únic d'harmonitzar la llur vida nacional i les relacions amb els demés països. Solament donant satisfacció als clams justiciers de les nacionalitats sotmeses, serà possible una pau perdurable i digna de la humanitat.

GLOSES FEMENINES

M'apar tema interessant i d'actualitat, per a nosaltres, el que'm suscita la recent obtenció del sufragi fement en l'Anglaterra, país tant amant de ses seculars i arrelades tradicions.

Què us en sembla a vosaltres, lectores, d'aquesta conquesta civil femenina?

Si encara restessim lligades per vells prejudicis i algunes fòssim contraries a tal reforma, crec que aquesta opinió no resistiria gaire a una profunda i desinteressada reflexió.

Devem veure el sufragi universal com a un dels millors mitjans d'obtenir un govern democràtic. Mes, si considerem, sota aquest albir, la gran quantitat d'homes que emiteixen son vot sense tenir consciència de llur importància i responsabilitat, ens farà estrany que se senti tanta aversió, encara, i sigui tan generalment tingut per utopia, en nostres països, l'extensió del vot universal fins a la dona.

En la infinitat incommensurable de les necessitats humanes, se deurien acceptar totes les mires i tendències, vinguessin d'aon vinguessin, si llur finalitat era el millorament social. I amb referència al tresor espiritual que podria aportar la dona, bé podríem considerar les qualitats que menys se li regategen, que són les sentimentals, les quals urgent seria atendre al costat de la raó i gravetat eminents que l'home s'adjudica. Potser no veuríem tan enormes les claudicacions i les immenses catàstrofes socials, si s'establís l'harmonia de totes les forces col·lectives, en lloc de menyspreuar sistemàticament les no provades i qui sab per quina força del mal severament combatudes!

No deixem de veure que entre nosaltres encara és necessària molta preparació que no tenim, per anar assolint dignament les eminentes responsabilitats i prerrogatives.

Però, que no veieu, davant la marxa dels segles, la fret rosa deria present de la dona, fits son cor i son pensament sempre cap a un més alt valor ètic; i no penseu que obeeix a les disposicions protectores de la naturalesa aquest anhel, avui que una marxa desenfadada i vertiginosa arrastra el seny humà no's sab pas aon?

Al preparar-nos, nobles i bones, per a ésser més útils a l'humanitat, pensem que de l'excel·lència de la nostra ànima o de la força nova que podem aportar, han de retornar en gran part les idees de pau i serenitat que els homes han perdut. Hi han tants problemes de sanejament moral aon prestar nostre apoiament! I particularment és per a nosaltres, el problema de l'in'antesa, tan necessitat d'atenció. Treballem amb predilecció per ell; sigui en la llar, sigui en la escola; sigui en les qüestions fisiològiques i econòmiques, com en el camp vastíssim de lo espiritual. Dedicuem preferentment les iniciatives femenines en aquesta aurora esplendent de nostres llibertats capdals, a l'aurora de la humanitat del pervindre, que són els infants. En totes ses èpoques i en tots sos estaments, la dona és mare i mestra.

Deixem enrera frevolitats i encantaments puerils; responguem, pose des cada volta més de nostres atribucions, a la crida misteriosa de la naturalesa, i per a complir amplament nostre ineludible programa, obrim-nos pas cap als dominis civils i socials, per a treballar al costat de l'home pel millorament infinitament ascensional de l'humanitat!

ALIDÉ.

Tot català té el dever moral d'ajudar al sosteniment d'escoles catalanes, inscrivint-se soci de l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana.

Delegació a Buenos Aires: Callao, 511.

El mestre Goula és mort

Ha mort a Buenos Aires, pobre, vell i oblidat d'amics i d'admiradors, el mestre Joàn Goula, qui, en el seu pas per la terra, tants lloers guanyà pels seus mèrits en l'art de la música.

El mestre Goula conquerí a Catalunya, i fóra d'ella, un prestigi ben merescut per les seves altes qualitats que'l feien aparèixer com un dels pocs que han imposat el seu nom a desgrat dels esperits ensopervits en un criteri mi-grat i personal.

La seva carrera artística s'inicià a Barcelona amb èxits de molta ressonància, que culminaren triomfalment durant la gira que efectuà per les principals ciutats europees, essent consagrat com a un dels millors mestres directores pels públics de Berlín, Milà, Petrograd, Viena, Lisboa, Madrid, etc., i guanyant-se les simpaties de reis i prínceps.

El mestre Goula ha estat un eximi interpretador, i, per tant, un director notabilíssim. Això fa que com a compositor no hagi sobresortit, però no-res-menys ha demostrat bones disposicions amb varies obres sortides de la seva ploma. Ell però havia nascut per a interpretar, dirigir i ensenyar i no per a compondre: així ho cregué i a l'ensenyament ha esmerçat

les seves energies amb resultats esplèndits.

Passada l'època gloriosa i ressonant de la seva carrera a Europa, el mestre Goula fixà l'esguard a Amèrica, qui sab si esperançant

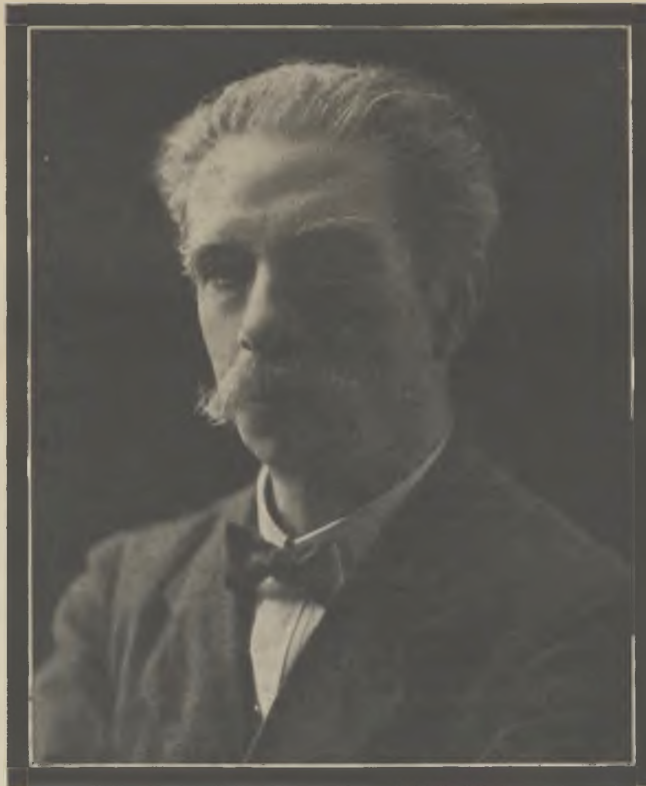
noves i triomfals empreses. La seva actuació aquí ha deixat un record gratíssim i el seu nom ha estat una fermaça d'èxit. A ell es deu la temptativa, gens fruitosa, de posar òpera ibèrica en terres americanes. El teatre Colón de aquesta urb immensa acullí per ell, durant una temporada, produccions d'aquella escola, i el nom del gran Felip Pedrell fou aclamat amb «Els Pirineus».

Fundà una escola de cant, que ha mantingut, fins poc abans de morir, amb l'energia del seu tremp artístic, i a no ser el pes feixuc dels anys hauria abraçat noves empreses, puix el seu esperit restava jove i sempre optimista.

Feia 25 anys que residia a l'Argentina, i durant aquest llarg període afiançà aquí el prestigi artístic que'l cobrí de glòria en èpoques esplendoroses de la seva vida.

Però malgrat aqueix prestigi, com hem dit abans, el mestre Goula ha mort isolat, vell i pobre. Tenia 74 anys.

RESURGIMENT, que sent el dolor de Catalunya per la mort del seu fill il·lustre, reverenciosament deposita damunt la llosa que clourà el sepulcre del que fou gran mestre Goula, un brot de roure símbol de la nostra admiració fervent.

Joàn Goula.

NOVA ANTOLOGIA

POETES CATALANS CONTEMPORANIS

AL MORIR DE LA NIT...

Al morir de la nit dins la muda foresta
sota dels tèl·ls plorosos ens vàrem abscondir,
fugint de la claror que ens 'nava a la requesta,
segurs de tot esguard que ens poguéu conseguir.

Sota els estels tremants, sospesos com juguines,
ens diguérem l'amor en mots abrusadors,
i dins la fosca augusta la lluiçor de ses nines,
furtivament velada per unes lleus boirines
en gotes-destil·lava precioses tremolors.

Tot ens menava al somni; les testes recolsades
l'unà d'ambunt de l'altra al ritme del panteig;
les sentors oloroses que pit endins vessades
ens regaven l'entranya amb frescor de l'oreig.

O aquella flonja calda que trobava en tos braços
quan dins sa forta anella mon cap sentia oprès
i aquell perfum tan teu que és rastre de tos passos
i com un fum volcànic que afolla els sentits lassos
entorn de tu flotava del sí pregon després.

Tot d'una ens separàvem breument; els ulls mig closos,
i les dents apretades torturant el respir...
i altra volta acostant-nos poc a poc silenciosos,
deformats nostres llavis de desig tremolosos
d'una llarga besada va finir nostre albir.

O fruita delitosa!... O amorosa ambrosia,
que ets madura i sucosa, sanganonènt i odorant!...
Quin gust tens d'una vida que al sol es decandia
esperant l'hora augusta de sentir-se triomfant!...

LLUÍS VALERI.

PER LA ENSENYANÇA CATALANA
LA FESTA DEL 23 DE JUNY

L'Orfeó Català, en el saló «La Argentina», durant el concert.

Tal com tenim anunciat en números anteriors, el dia 23 del prop-passat mes, revetlla de Sant Joan, tingué efecte en la sala d'espectacles «La Argentina», el festival artístic organitzat per la Comissió Delegada a Buenos Aires de la magna Associació Protectora de la Ensenyança Catalana de Barcelona, amb el concurs de les entitats catalanes aquí constituïdes, pel fi altament lloable d'instaurar un premi anyal pedagògic per als concursos que celebra la Protectora en diferents ciutats de la nostrada patria.

La finalitat immensament patriòtica i intensament humana que's perseguia; la importància artística dels elements valuosos que hi prenién part; la curiosa confecció del programa, selectíssim; la significació de la vetllada tradicional i la perfecta organització de l'acte, així com la gran propaganda per mitjà de la premsa diària, cartells pels carrers, programes adreçats a domicili, comunicats especials i, sobre tot, la força poderosa de dues institucions adherides entusiastament a la festa, tot feia preveure una concurrència numerosíssima que no hauria trobat prou cabuda en el local. No obstant, no ha estat

així i de molt s'en falta. Perquè no dir-ho? El públic no respongué als esforços dels organitzadors, i, malgrat s'ens titlli d'escèptics en aquest punt, hem de dir, sense vacil·lacions de cap mena i posant en la nostra afirmació tot el convenciment de la nostra ànima patriòtica, que'l resultat material de l'aconteixement artístic que comentem és el fracàs de la nostra organització col·lectiva per la poca consistència ideològica dels sentiments que nien en el sinus de la gran família catalana — gran per la quantitat — aquí resident, i la demostració palesa de la descatalanització dels catalans de Buenos Aires, malgrat tot el que's digui i a desgrat de certs apologistes fantasiosos.

La nostra actuació periodística ens ha assabentat dels graus de catalanitat i l'esperit de sacrifici pecuniari de la col·lectivitat en general i de molts patricis particularment; per tant el juí que formulem és sòlidament fonamentat i desproveït de personalisme. Perlem en tesi general. La concurrència, doncs, fou escassa, però escullida.

A tres quarts de deu aparegueren a l'estrada els cantaires de l'Orfeó Català, distri-

buint-se convenientment a l'entorn de la senyera gloriosa que presidia el conjunt magnífic. L'alba claror dels habillaments característics de les senyorettes donava una visibilitat agradable i estètica al marc de l'estrada, el fons de la qual l'ornava un cortinatge riquíssim cedit expressa i generosament per la Societat Argentina de Música de Càmera.

El president de la Comissió Delegada, senyor Joan B. Llonch, s'avença al públic i llegeix un magnífic discurs, de qual són aquests fragments:

«La massa llunyania en que restem els catalans d'Amèrica de la Patria enyorada; els afers cotidians, el freturós anhel de retorn que ens empeny a tots amb desmesurada violència; l'afany de conquerir a tot braó i amb tota mena d'excessos corporals — quan ans possible millor — una recompensa econòmica que ens deslliuri de l'exil i ens retorni a l'amorosa llar, al terreny volgut, a aquell terreny de nostres sovintejades i dolces recordances, fa que tots nosaltres augmentem les hores jornaleres de treball, no deixant ni

Lleó Fontova. Leticia Ciancio. Maria Fontova-Miró. Lydia Schildknecht. Ramón Yllaclara.

Artistes que interpretaren diverses parts del programa, obtenint èxit extraordinari pel seu comès meritíssim.

un piadós espai per a sapiguer i fruir quelcom de coses espirituals, que bé ens pertanyen saber-les i molt més conrear-les sens regatejar-hi nostra coral contribució. I, en mig de tantes coses no sabudes, i en el munt de totes aquelles que no voldríem encara ignorar, vescanviant, si precis fos, ben agra-dós un quart de repòs per apropiari-nos-les i caronar-les amb amorosa placidesa, s'hi troba la nostra Institució de cultura; hi ha aquesta santa mare de l'intel·lecte català, quins desvetllaments materns no miven un instant per a que les futures generacions de la nostra niçaga no pateixi, mai de la vida, l'aborríble mal d'analfabetisme, i ensems sàpiguen, sense divagacions de cap mena, ja convençuts del seu civisme, quins són els drets i deures llurs, i, no-gens-menys, quines les fites de llur patria.

.....
Precisa, doncs, que, posseïts d'una virtut cívica inquebrantable, engroixim les hosts protectores de la nostra ensenyança; i és més precis encara que, junts tots, formem una indestructible cadena de voluntats i sacrificis, que fermi la munió de contribuents, per sempre, i que un cop ben acoblats amb fraternal anhel de catalanitat, portem al servei de tan magna empresa la nostra contribució moral, i més encara, la nostra cooperació material, a fi d'alleguerir quant se pugui les importants despeses que imposen el manteniment de les nostres escoles i del Magisteri llur, i així mateix la publicació docent, la qual, per a que sigui eficaç i perfecta, deu ésser diversa, ben fonamentada i prou esplendorosa.

I per a dur a terme aital acoblament de voluntats patriòtiques, des del punt d'obrir de difusió, evolució i perfeccionament escolar, s'imposa el deure de constituir-nos, tots i cada ú de nosaltres, en nunci de la idea, que vagi pregonant sense cansament i amb ver enardiment, en cada poble i en cada barri i en cada llinar, les excelsituts de tan enlairada gesta, a fi de augmentar promptament el nombre dels seus sostenidors i amb aquests el profit que de nosaltres s'espera amb molta raó.»

.....
Després d'esplicar la significació de la festa, llegeix el missatge de germanor que la Protectora endreça als catalans d'Amèrica, i afegeix:

«Ja ho heu oït: Mateix que'l camp, ressec per la xardor del sol lluent que l'arborava, reb assadollat el rou frescal que l'aixiribòix i el fa reviuire; mateix que anhela el vianant el regalim brollador, el doll de la fontana, o bé el refresc de la deu assuaujadora, així també nostres germans de patria anhelan esperançats el refrigerant que tanta manca els fa, per a fer llur via planera i dreta, fins al fi venturós de llurs projectes; i cregueu que és ben llarg i penós el romiatge!... Nosaltres devem encoratjar-nos tot seguit, ulls clucs, fent-hi arribar fins a ells l'almoi-

na patriòtica, preuada llevar pel conreu cultural de nostre poble, que, ensems, serà confortable companyonia en aquesta noble croada conqueridora de llegendes i justes vindicacions. Fem-los manaments els cars desitjos de l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana; acoblem-los amb els d'ella nostres ideològics pensaments; fitem jorn a jorn, amb mirada atenta i vigilant, la propera resurrecció de nostra viril idiosincrasia. Fem-la aquesta almoina espiritual; jo us la demano en nom de la patria, prou esmerçada d'ènergies, de virtuts i de civisme; i quan sigui arribat a nostres enjoiades platges el fraternal socor ínfim, grandíjous que devem de donar-li, romandatge aquí gojosos i satisfets, amb aquella placèvola satisfacció que reporta el deure complert devotament i sense recances.»

.....
Acaba regraciant el concurs d'entitats i particulars que amb gest noble i patriòtic han contribuït a la festa, amb la pruija de fer-la esplendorosa, i demana als concorrents que, per a correspondre noble i patriòticament la salutació de la Protectora, s'alcin amb solemnitat. El públic, com empès per una força irresistible, abandona el seient retent així homenatge digne al patriòtic gest de l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana. Tothom, a peu dret i amb l'esperit a la patria, vibra d'emoció i de joia. Es un instant de sentimentalitat inoblidable, en quin tots els cors baten d'ídèntica faicó.

El brillant parlament del senyor Llonch fou molt aplaudit i lloat.

A seguit el senyor Genescà, qui dirigí l'Orfeó en ausencia del seu mestre efectiu, prengué la batuta, i les tendres harmòniques de «Les flors de maig», de Clavé, portaren als cors les dolces enyorances de la patria. Amb la «Serenata», d'Otto, acabà l'Orfeó la seva primera part, obtenint aplaudiments pel seu comès.

La incipient i gentil artista argentina, senyoreta Schildknecht, tocà en el piano, d'una faicó acurada i amb sentiment, «Serenata», d'Albeniz, i un «Tema», de Schumann-Silva, que li valgueren l'aprovació entusiasta del públic.

Nostre compatrici, l'eminent violoncel·lista Vilaclara, acompanyat en el piano per la senyoreta Leticia Ciancio, glosà Fauré i Saint-Saëns d'una manera exquisida, sobre tot en l'«Allegro appassionato», del darrer, en qual obra feu prodigis. L'auditori li tributà una ovació que durà llarga estona.

Tancant la primera part del programa, l'Orfeó Català entonà «Ees desitjats», de Narcisa Freixas; «Motet op. 102», de Bach, i «Primavera eterna», de Morera. En totes elles la massa orfeònica es portà de la faicó que ja ens té acostumats, però hem d'esmentar, de les tres, el «Motet», per la precisió i sentiment que li donaren.

El mateix Orfeó inicià la segona part de la vetllada amb «La filadora», de Mas i Serra-

cant, i «La Mare», de Marçet. En aquesta última obra l'Orfeó demostrà una homogeneïtat no gaire acostumada, pel qual motiu les tres seccions s'excel·liren en interpretació. L'auditori també ho entengué així, aplaudint calurosament. Mereix un elogi especial el mestre Rafel Genescà, quines disposicions són ben estimables.

Seguí la intel·ligent pianista argentina — qui tant estima Catalunya — senyoreta Leticia Ciancio, interpretant Granados, en sa deliciosa «Villanesca», i Listz, en «Rapsodia XII». La bella artista posseeix una cultura musical de primer ordre; una ànima sensible que s'exalta a mesura que executa, fins a confondre's amb l'esperit de l'obra; domina la tècnica i té una dicció clara i delicada, així com un temperament flexible que li permet abraçar diverses escoles amb idèntica facilitat executant.

El públic premià la seva labor amb ovacions aixordadores i frenètiques.

A continuació en Lleó Fontova, violinista eximi, acompanyat en el piano per la seva filla senyoreta Fontova-Miró, ens delectà amb «Reverie», de Schumann, i «Rapsodia húngara», de Hauser, ambdues interpretades tan genialment, amb tanta perfecció i cura de detall, que l'auditori restà sospens de la voluntat de l'interpretador, i al finalitzar aquest fou objecte de clamoroses ovacions interminables, que no s'apagaren fins que'l mestre Fontova, acaronant novament el violí, donà satisfacció al públic desgranant altra obra que no estava inclosa en el programa. Així i tot, a l'acabar, pare i filla en amorosa abraçada, reberen l'homenatge del públic que no's cansava d'aplaudir-los.

Finí el programa l'Orfeó Català amb l'execució de «La filla del marxant», de Vives, i «L'Empordà», de Morera, que obtingueren nous i merescuts aplaudiments.

El públic, abrandat de patriotisme, demanà insistentment «Els Segadors», i prenent de nou la vareta el mestre Genescà es feren vibrants i enèrgiques les notes del nostre himne nacional en mig d'un clamorós aplaudiment unànim que imposà i emocionà de debò. Fou un instant solemnement patriòtic. Tothom, a peu dret, seguia les imprecacions del nostre himne amb el cor bategant, i al termenar una ovació formidable ofegà el resso dels accents virils.

El públic s'emportà una impressió ben agradable de la vetllada artística, i era unànim el plany per la poca concurrència a la mateixa.

Abans de començar, xamoses orfeonistes, acompanyades per ardis cantaires, oferien als concorrents, a canvi d'un desprendiment volenterós, el luxós programa que la Comissió Delegada edità amb il·lustracions del notable artista del cisell Joaquim Algueró, i amb un treball explicatiu de la missió que empeny a l'Associació Protectora de la Ensenyança Catalana per dignificar l'esperit nacional de Catalunya.

Un artista notable. — Ramón Subirats

Fcia ja temps que tenia el desig de visitar l'estudi del pintor qui avui honora les pàgines de RESURGIMENT, més que per la pruija de descobrir un artista isolat, per imperiosa comanda de l'esperit freturós de gus-

Sol de posta (pastell).

tar les sensacions estètiques de tant temps ençà enyorades.

Trobar en mig del materialisme ambient d'aquestes terres profanes encara a les exaltacions sensitives de l'esperit per la bellesa artística, qui, vivint íntimament reclòs amb la seva ànima escullida, labora pacientment i incansable per tal de mostrar, un jorn, que pot-ser veu sols en somnis, la empremta del seu saber, el sagell d'una personalitat inconfundible, es cosa bon xic miraculosa. I si

Sportman (dibuix al carbó).

aquest ser privilegiat ha de confondre's tots els dies entre les legions dels que no els mou altre anhel que'l vulgar i monòton *anav jent* per tal de satisfer les necessitats del còs sense preocupar-se de l'esperit, ans altrament, mofant-se dels que senten, com a suprema aspiració, un més enllà que'ls idealitza la vida, hi ha motius de creure en miracles.

Aquest és el cas d'en Ramón Subirats. Nasqué a Barcelona; cursà les aules a Llotja, i de molt jove en sortí, però amb les felicitacions escrites dels seus mestres. Arribà a aquestes terres americanes i la realitat més crua li punyí l'ànima. Es radicà a Mendoza, en quina ciutat romàn encara.

Com tots els artistes que s'han trobat en el cas d'en Ramón Subirats, ell roba hores al repòs quotidià i les ocupa perfeccionant el seu temperament artístic, sempre fit l'esguard en l'ideal, delirant el triomf però sense violentar el seu esperit per a obtenir-lo.

Ramón Subirats.

Aquí el teniu, dilectes llegidors de la nostra revista. Els gravats que il·lustren aquesta pàgina, són obres d'en Subirats. Més que un elogi d'elles el nostre intent és fer justícia al mèrit, i sota aquest criteri direm, des del nostre punt d'obir, que en Subirats és un artista notabilíssim. Mireu sinó els dibuixos al carbó que reproduïm. En ells s'hi nota la seguretat de línia, la justesa de detall i, més que això, una expressió tan ben trobada que bé pot dir-se d'en Ramón Subirats és un artista de nirvi que ha de triomfar forçosament. En la pintura al pastell també s'imposa i fa coses belles; però nosaltres el preferim dibuixant; això no vol dir que pintant ens desagradi, ans altrament.

Pot-ser li assenyalaríem reminiscències de

escoles pictòriques ja consagrades, però en això hi cauen tots els artistes incipients que, com en Subirats, papellonegen alentorn dels grans mestres pugnans per a definir-se i trobar una orientació definitiva.

Estudi de cap (oli).

Estem, doncs, davant d'un artista de bon tremp que no ha de trigar a ésser admirat per la crítica d'arreu on vagi, i li aconsellariem que's despregués bon xic del cohibiment que's nota en ses obres i donés satisfacció als manaments de la seva ànima creadora cercant l'orientació que li manca, per a imposar la seva personalitat que prous mèrits i condicions propies demostra posseir.

FLORENCI.

Solitut (dibuix al carbó).

DE LA DIADA PI I MARGALL

El poble de Barcelona, sense distinció de classes, doctrines ni estaments, veté homenatge al qui fou gran vident i patrici insigne i gloriós, Francisco Pi i Margall. La gran manifestació dirigit-se al lloc on ha d'emplaçar-se el monument que ha de fer inoblidable sa memoria.

DESMENTINT ÒN FALS CONCEPTE

Catalunya no oblida mai als homes que li han donat fama, ni a aquells que, sense tenir la popularitat del nom, laborant en silenci han llegat a nostra raça el privilegi d'un descobriment científic o la gloria d'una iniciativa fructosa. L'agraïment és una de les virtuts del nostre poble, i no s'ens pot titllar altrement amb respecte als avant-passats.

Seguint aquest impuls de l'esperit català i essent obra de justícia, fa uns quants anys, molt abans d'esclafir la guerra que esquartera a l'humanitat, Catalunya, volent reivindicar la memoria d'un séu fill il·lustre, inicià una sotscripció popular per tal de fer tangible la idea d'elevat un monument al savi empordanès Monturiol, autor de l'*Ictim*.

L'Ajuntament de Figueres, ciutat que vegé néixer a l'inventor del submarí, es constituí en capdavanter de la idea d'honorar al séu fill preclar, nomenant una comissió especial per a dur avant el propòsit nobilíssim. Eixa comissió ha obtingut l'ajuda moral i material de diverses corporacions catalanes. Entre les tals figura la Diputació de Barcelona, que votà una quantitat per tal objecte. No-gensmenys, en aquesta gran urb americana, a Buenos Aires, existeix una comissió delegada del municipi de la capital empordanesa en-

carregada de recollir cabals per l'erecció del monument. Com tots els propòsits similars, el del monument a en Monturiol ha vist transcórrer temps i més temps, i a no ser la malvestat humana que ha posat al servei de les seves horrors l'enginy d'en Monturiol, — creat ben altrement, — la idea de la ciutat de Figueres pot-ser hauria topat, com tantes altres, amb la indiferencia apàtica dels nostres temps. Però ara, precisament, sembla que tal idea ja passa de Catalunya, i això farà que pot-ser es vagi, per fi, a la realització immediata del projecte.

I ara ve el cas que motiva aquestes ratlles: El telègraf, sempre amatent però sovint enganyat, ens ha dut aquests dies la noticia que transcrivim: *El rey don Alfonso y la reina doña Victoria, han iniciado una subscripción nacional con objeto de erigir un monumento al verdadero inventor del submarino, al físico catalán Narciso Monturiol.*

L'endemà, el més important diari argentí, *La Nación*, publicà un treball, signat pel prestigiós periodista català Joan Torrendell, en el qual es transcriu íntegre el text del telegrama de referencia i dóna a conèixer, no-res-menys, opinions de diferents personalitats tècniques per a assentar, amb abundor

de dades, el títol ben merescut per en Monturiol d'inventor del submarí. Acaba l'article amb aquestes paraules: *El noble gesto de los reyes de España, iniciando una subscripción nacional para erigir un monumento a Narciso Monturiol, contribuirá a que sea universalmente conocida la obra genial del primer inventor del submarino.*

El senyor Torrendell deu ignorar la existencia de les comissions nomenades per tal objecte a Catalunya, de les quals hem fet referencia abans, així com la que funciona a Buenos Aires, puix d'altra faigó no hauria sotscrit el paragraf que precedeix, ans altrement: la seva clarividencia i el séu amor a la veritat no haurien deixat sens comentari l'afirmació inexacta del telegrama susdit, posant les coses al séu verdader lloc, reivindicant així l'honor d'una iniciativa que correspon, de bona llei, a l'honorable ajuntament de la ciutat de Figueres.

Els reis d'Espanya, doncs, s'han sumat, com tants altres benefactors, a la sotscripció iniciada a Catalunya, a menys que Espanya s'emprengui per compte propi l'erecció d'un segon monument a en Narcís Monturiol.

JOAN NUT.

LES NOCES DE PLATA DE L'ORFEO CATALA

Imposant aspecte que oferia la plaça de Catalunya de Barcelona, amb motiu del concert que hi donaren les masses corals dels orfeons de Catalunya, celebrant el vinticinquè aniversari de la fundació de l'Orfeó Català de Barcelona. Sis mil choristes d'ambdós sexes, sota la direcció de l'insuperable Lluís Millet, desgranaren un programa selectíssim.

ASSOCIACIO PROTECTORA DE LA ENSENYANÇA CATALANA

Ens arriben bones referències de l'acció empresa per la incipient Comissió Delegada de la Protectora a Mendoza, per tal d'ésser una força més que treballi per la recatalanització de les escoles catalanes, base de tota emancipació futura.

Ha adreçat un manifest als nostres germans d'aquella ciutat andina exposant la tasca que's proposa desenrotllar, per la gloria de la patria, si pot assolir d'ells la cooperació necessària. Dit manifest és una demostració de la serenitat patriòtica i de les virtuts ideològiques que atresoren els entusiastes catalans quins formen la Comissió Delegada a Mendoza, escrit amb valentia i amarat de patriotisme. L'escàs espai que pot oferir una publicació mesal com la nostra, ens priva de publicar-lo, com ens fóra grat.

Un dels projectes esboçats en el manifest està en vies de realització ja. Ens referim als curseus, que sobre materies d'ensenyament es proposa obrir en els salons del Centre Català. El cartell-crida convoca als que s'interessin per alguna d'aquestes assig-

natures: «Historia de Catalunya», «Geometria» i «Física elemental», que aniràn a càrrec respectivament dels professors Antoni de Trinxeria, la professora Agna Perramón de Cortada i l'enginyer Ramón Ravell.

Seguiràn a aquestes cursos altres d'Escriptura i lectura catalanes, Lògica, Anatomia, etcètera, essent tots ells absolutament gratuïts.

Es molt d'elogiar l'activitat desplegada per la Comissió Delegada de Mendoza a pro-

fit de la cultura del nostre poble, i és d'esperar que la col·lectivitat catalana allí resident sabrà comprendre la transcendència de l'obra que's proposa acomplir i l'ajudarà entusiastament.

La Comissió Delegada de Buenos Aires ens comunica que, malgrat els resultats del festival artístic que per la creació del premi «República Argentina» efectuà el dia 23 del prop-passat, no desisteix del seu propòsit altament patriòtic i ennobridor. Així ha destinat la suma de cincents pessetes per tal objecte, quantitat que's compromet cobrir per mitjà de donatius i altres recursos de quals pot disposar.

La casa Obliglio i fills, a més de contribuir a la festa del 23 de juny cedint el magnífic piano de gran cua, ha fet un donatiu considerable per a cooperar al premi «República Argentina», adherint-se d'aquesta faïçó a l'espíritual significació del premi.

ADVERTIMENT

Finint amb aquest número el primer any de subscripció a RESURGIMENT, preguem als abonats de fóra que estàn en deute amb l'administració, es serveixin satisfer la quantitat que els correspon, si no volen entrebancar la bona marxa del periòdic. Pensin que, de no fer-ho, ens veurem precisats a suspendre'ls-hi l'enviament des del pròxim número.

DE L'IDIOMA

El nostre idioma, cada dia més cultivat, està enriquint-se i depurant-se notablement: és una creuada magnífica de la raça catalana per la dignificació del seu verb. Prenent per basa la llengua popular, elevada per Mossèn Cinto a les més altes regions de l'art, la generació literària actual llima, pileix, afina, esmalta, ennobleix la llengua per mitjà de un profund estudi dels nostres clàssics que's van reimprimint en esplèndides edicions i ajudant-se curiosament de les ciències lingüístiques: els resultats d'aquest treball ja produeix fruits saborosos. Les gloses d'en Xenius, per exemple, són una meravella de llenguatge ric, sonor, eminentment literari i triat, i a la vegada natural.

RESURGIMENT s'ajunta a la creuada, obrint la secció «De l'Idioma»; molt bé. Si em concedeix un lloc en aquesta secció, diré, a la bona de Deu, les meves observacions, que podran no tenir cap mèrit, però que són inspirades en un amor entranyable a les coses de Catalunya, amor que ha omplert tota la meua vida, i que, grat sigui a Deu, no minvarà mai.

Ha passat pel català una moda d'apoiar moltes paraules acabades en dues consonants, adherint-hi una *e*. Així com sempre s'ha dit *nobl-e*, *agy-e*, va donar-se en escriure erroniamment: *meditabunde*, *texte*, *culte*, *buste*, *brusque*, etc. En el mateix RESURGIMENT, número 10, pàgina 158, columna 2.ª, ratlla 14, s'hi llegeix *geste*; prescindint de generalitats, em limitaré a demostrar que aquesta forma és inadmissible.

Avui el poble català diu *gesto*; això és un castellanisme que s'ha de rebutjar resoltament; en general, la terminació *o* sense accent és contrària al geni de la llengua.

Còm s'ha de dir? Sense vacil·lar gens ni mica, contesto que s'ha de dir *gest*, tal com deien els antics, segons es pot demostrar amb mil exemples. En posaré només un d'Ausias Marc:

*Jo viu uns ulls haver tan gran potença
de dar dolor e prometre plaer
y esmaginant viu sus mi tal poder
que en mon castell era esclau de remença
Jo viu un gest e senti una veu
d'un feble cors...*

Gest, ademés d'ésser una forma clàssica, està perfectament d'acord amb el geni de l'idioma; no cal sinó recordar les nombroses paraules d'ús corrent terminades com ella, en *st*, que ni els més fervorosos partidaris de la *e* final no s'han atrevit a modificar: *ast*, *ferest*, *llest*, *test*, *most*, *post*, *gust*, *robust*, etc.; i si bé avui en la parla comú ha estat suplantada per un castellanisme, el seu plural és *gestos*, tal com diu el poble, és dir que de les dues formes que pren el mot la una és viva.

Geste, és una forma que té el gros inconvenient d'ésser una creació purament artificial, ja que no existeix ni en l'antigua llengua escrita, ni en l'actual llengua parlada, ni en singular ni en plural, amb l'aggravant que en els dos nombres es con'ón amb *gesta* (façanya).

L'estatua d'en Pau Claris, emplaçada en el lloc on abans hi havia la d'en Rafel Casanova. L'escultor Alxé ha plasmat en el bronze el gest d'en Claris durant el memorable discurs de 1640 advocant per una Catalunya gran i lliure.

L'adopció de *geste* significa una tendència empobridora de l'idioma, ja que produiria una reducció de sons: el *geste* i la *gesta*, un sol sò; els *gestes* i les *gestes*, un altre sò sol, idèntic.

Adoptant *gest*, en canvi, tenim quatre sons ben distints: el *gest*, els *gestos*; la *gesta*, les *gestes*.

Sembla llavors que el plural *gestos* és un castellanisme; per aquesta raó molts rebutgen els plurals en *os*, escrivint *trists*, *boses*. Però això és sols una apariència, ja que tot justament aquests plurals en *os* són una peculiaritat del nostre idioma. I sinó vegem: Forma el castellà cap plural afegint *os* al singular? No. En canvi el nostre poble forma així el plural de tots (o quasi tots) els mots terminats en *ç*, *s*, *sc*, *st*, *x*, *xt*, *ig*. I es dona el cas que moltes paraules que en singular tenen una escriptura idèntica o quasi idèntica en català i en castellà, és precisament en el plural on s'estableix la diferència, gracies a la nostra terminació *os*: *capaç*, *feliç*, *arcabuç*, *francès*, etc., que en plural són en català o castellà: *capaços*, *capaces*; *feliços*, *felices*; *arcabuços*, *arcabuces*; *francesos*, *franceses*.

Ademés de la raó capitalíssima d'ésser la forma popular i propia n'hi ha una altra que podríem anomenar de conveniència a favor dels plurals en *os*, i és la següent:

El català és ric en terminacions agudes, pel fet de posseir set vocals tòniques i permetre el geni de la llengua una pila de terminacions consonàntiques: *català*, *sofert*, *capell*, *polcim*, *xarop*, *invencions*, *etrusc*, etc. En quant a les terminacions àtones, així com en castellà poden ésser en les cinc vocals que posseeix aquesta llengua, en català no són possibles sinó en les tres vocals àtones (seguides o no de consonants), *a-e* (vocal neutra), *i*, *o-u*, quedant així notablement reduïdes. I la immensa majoria de terminacions àtones són en la vocal neutra: *casa*, *nèctar*, *sigle*, *festes*, *homes*, *rompen*, *busca'l*, etcètera. Per això és molt convenient cultivar aquestes terminacions en *i* i en *o-u*, en lloc de combatre-les com es fa, empobrint l'idioma, al rebutjar la terminació del plural en *os*.

MELCIOR CASES.

EL NOSTRE ANIVERSARI

Hem arribat al primer any de vida, i la nostra publicació va afirmant-se, lluitant contra la indiferència i propagant el credo redemptor del nacionalisme per l'expansió del qual fou creada. L'obra de RESURGIMENT segueix, doncs, la ruta que li traçà l'entusiasme d'un grup de patriotes, quins, amb el seu escàs intel·lecte, però amarats de amor per Catalunya, segueixen orientant-la

units en comunitat de germanat i respecte.

La millor recompensa que podem esperar per la nostra acció patriòtica i cultural, ens l'han donada els homes de Catalunya: les figures representatives del nostre intel·lecte, que s'han aplegat a remetre'ns les primícies de les seves produccions inèdites pel número extraordinari que preparem en celebració del cap d'any de la fundació del periòdic i per a iniciar el segon de la seva vida.

Hem rebut, fins a l'hora d'entrar en mà-

quina aquest número, originals dels següents escriptors i poetes: Antoni Suñol, Frederic Rahola, Josep Tharrats, Miquel de Palol, M. Folguera i Duràn, Joàn Arús i Colomer, Jaume Bofill i Mates, Joaquim Mirat i Sans, Miquel Roger i Crosa i Joaquim Pla.

No-res-menys, esperem rebre resposta de altres il·lustres personalitats que no's negaran col·laborar-hi. Serà, doncs, un número interessantíssim que haurem d'agrair als escriptors de Catalunya.

Amics de Catalunya

Marqués de Dosfuentes

Cloent el cicle de conferències donades en la Universitat de Santiago de Xile, que tan comentades han estat per la gosadia dels conceptes exposats i la forma brillant de narrar-los, el senyor Marqués de Dosfuentes ocupà la estrada del Centre Català d'aquella capital desenrotllant el tema: *La llengua i la literatura catalanes en la vida peninsular*, demostrant, amb abundor d'exemples i dades re-

Marqués de Dosfuentes, secretari de la Legació Espanyola a Xile.

cullides en arxius i biblioteques, la hegemonia del català sobre les llengües ibèriques.

La justiciera reivindicació de la nostra llengua gloriosa, pel senyor Marqués de Dosfuentes el col·loca front l'*Academia de la Lengua Española*, qual institució abdicant

de ço que hauria de caracteritzar a aquestes corporacions doctes: la serenitat de jut i la serietat de les seves decisions, s'ocupa amb persistència censurable de restar mitjans de difusió i expandiment a l'idioma en qual s'han escrit les famoses lleis marítimes que tot el món civilitzat adoptà i proclamà infal·libles.

La conferència donada en el Centre de Santiago de Xile, fou un triomf de l'entitat que hostatjà tan il·lustre home de ciència.

Precedí a la mateixa un apèndix que fou dit en català pel conferenciant, retent pleietesia a l'idioma *més fort de tots els idiomes d'Iberia*.

RESURGIMENT, arborat de patriotisme, endreça al senyor Marqués de Dosfuentes la seva felicitació cordialíssima per la defensa que feu del nostre verb i de la nostra nació.

Ramón J. Gené

Argentí de naixença i català d'esperit, fill de noble família catalana, és don Ramón J. Gené qui ha estat designat, pel poder executiu d'aquesta república, director general de Instrucció Pública.

El senyor Gené, antic soci del Centre Català de Buenos Aires, ha estat obsequiat per eixa entitat amb un àpet d'honor, en el transcurs del qual s'evidenciaren d'una faïçó suggerent els sentiments de catalanitat vergonyant d'homes quins tenen una representació col·lectiva indegudament, i la fervent admiració a les coses catalanes que sent l'home a qui avui RESURGIMENT rêt tribut de simpatia i d'homenatge.

Ell, argentí, al retribuir l'honor que se li

feia, s'expressà, al revés dels oradors que'l precediren, en català, i digué solemniament que's sentia català d'esperit, que's complia parlar en català, la llengua dels seus pares que ha transmès als seus fills, i que l'enuniaven els dolors de Catalunya ensem que fruïa les seves benaurances.

Fixes paraules, impregnades d'amor per Catalunya, deurien entrar com glavis punyents en el cor dels assistents a l'àpet, catalans molts d'ells que s'avergonyeixen d'usar,

Ramón J. Gené, Director General d'Instrucció Pública.

com fa el senyor Gené amb tant amor, l'idioma amb qual llurs pares els parlaren sempre i que tenen cura en no transmetre'l a llurs fills, per ignorància i inconsciència.

L'exemple de don Ramón J. Gené, hauria d'avergonyir-los.

LLIBRES

Joanet, novel·la, per Pere Redón. Barcelona, 1917. — Heu's-aquí un llibre que ha estat escrit en terres argentines, en català, per un home qui frisa pel millorament de la humanitat en tots els seus aspectes. En Redón, ànima exaltada fins a la vehemència, resideix entre nosaltres, i per aquest sol motiu mereix la regoneixença de tots els que vivim, com ell, lluny de la patria estimada, enyorant-la i enalçant-la amb el nostre amor i els nostres entusiasmes.

«Joanet» és la narració d'un home qui a refreg de les injustícies socials i les concupiscències humanes es rebel·la contra els homes de cor dur i d'ànima insensible que, emparant-se en les lleis que ells mateixos dictaren i ungiren d'infal·libilitat, cometen sense escrúpols tota mena d'iniquitats. En Redón, per mitjà dels personatges de la novel·la, blasma contra tal estat de coses, advocant per un millor i més equitatiu benestar social.

«Joanet», doncs, és una novel·la de caràcter sociològic, en el discurs de la qual no hi manca un profund estudi psicològic de les multituds, l'anatema virulent als falsos redemptors, i, no-res-menys, la exaltació de totes les obres humanitàries, vinguin del camp polític o social que's vulgui, per tal de redimir l'humanitat.

Com a obra literària, «Joanet» no té cap mena de pretensió, ni s'ho ha proposat l'autor a l'escriure-la. L'acció es desenrotlla d'una faïçó harmonitzada a l'ambient que l'envolta, sense retrucs ficticis ni rebuscament de llenguatge. Tampoc abusa l'autor de la exposició minuciosa dels fets que han de succeir-se, ans altremet, pot-ser precipita massa l'acció, i dit sigui en elogi de l'autor.

En Jeroni Zanné, l'il·lustre autor d'«Assaigs estètics», ha escrit el pre·faci de «Joanet».

Es un llibre, en fi, que deuen adquirir tots els catalans de l'Argentina per tal d'estimular els corrents intel·lectuals dels escriptors de fóra Catalunya.

L'obra de cultura de la Diputació de Barcelona i Mancomunitat de Catalunya.

Hem rebut, editat per «La Veu de Catalunya», un folletó de la conferència donada al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria de Barcelona, el dia 2 de març d'enguany, per en Josep Puig i Cadafalch, glosant el tema que encapçala aquestes ratlles. Amb paraula impregnada de verdader patriotisme, en Puig i Cadafalch exposa els problemes de la Ensenyança a Catalunya i l'obra que desenrotllen per la cultura del nostre poble la Diputació i la Mancomunitat. Molt interessants són els detalls que exposa del funcionament complex de la Universitat Industrial amb les seves ensenyances especials de diverses indústries, com també de l'Escola de Bells Oficis, on els deixebles reben una veritable educació artística que es complementa amb la tècnica de l'ofici. Molta és la tasca que pensen dur a terme la Diputació i la Mancomunitat i que abraçarà diverses rams.

NOTICIES

L'entitat capdal de la música catalana, l'Orfeó Català de Barcelona, ha celebrat les seves noces de plata, i com homenatge al seu mestre il·lustre, en Lluís Millet, s'han imprès en volum els escrits del mestre, prologats per en Joà Llongueras.

El tal llibre ve a honorar la cultura musical del nostre poble i en ell batega l'ànima incomparable de mestre Millet. Es un verdader monument alçat en honor de l'Orfeó Català per les entitats més prestigioses de Catalunya, amics i admiradors del mestre, amb motiu de la vinticinquena de l'Orfeó.

L'Orfeó Català de Buenos Aires, creient desenrotllar una obra patriòtica i d'alta cultura, s'ha sotscrit amb una quantitat respectable a dits volums, a fi de divulgar-los per terres argentines, i a tal objecte es dirigeix als aimants de les belles lletres, als entusiastes, als admiradors de l'obra musical, literària i crítica d'en Lluís Millet, fent-los avinent de que en la secretaria de l'Orfeó s'admeten sotscipcions. El preu de sotscipcio a un volum costarà pessos 1.— m/n., recomanant als que n'estiguin interessats es serveixin enviar la seva sotscipcio a la secretaria de l'Orfeó, Sant Joan, 732, amb la major premura possible.

o o o

El dia 9 de juny darrer va tenir lloc en el Casal Català una vetllada organitzada per l'Agrupació d'Art Escènic. Es confeccionà un programa molt escullit i variat que fou celebrat per la concorrencia. Prengué part en aquesta vetllada, a més dels elements de l'Agrupació, el notable violinista en Josep Farga, qui d'una faigó brillant delectà a l'auditori amb les difícils produccions de Pugnani, Kreisler i Sarasate.

També prengué part dita Agrupació en la festa teatral organitzada pel *Montepío de*

~~~~~

Per al premi "República Argentina"

A la sotscipcio oberta per la Comissió Delegada de Buenos Aires, en les pàgines de RESURGIMENT, hem d'adherir els donatius següents:

Suma anterior.....	§ 59.—
Centre Català (San Nicolás).....	» 25.—
Casa Obiglio i fills.....	» 20.—
Angelèta Bosch i Pi.....	» 1.—
Joaquim Graells.....	» 1.—
Pere Reverter.....	» 1.—
P. O. L.....	» 0.50
Maria Esther Puig.....	» 0.40
Anton Banyoles.....	» 0.50
Arnadeu Soler (fill).....	» 0.50
D. Soler.....	» 0.30
Anselm Mateu.....	» 2.—

Total ..... § 111.20

Montserrat, que's realitzà el prop-passat dia 4 en el teatre Victoria, representant la xamosa producció del malaguanyat escriptor festiu E. Coca i Vallmajor, «Gent d'ara».

o o o

L'entusiasta patrici l'Emili Batlle i Saqués, redactor-corresponsal de RESURGIMENT a Iquique, s'ha vist precisat, per afers comercials, sortir d'aquest port xilè.

Ha acceptat el càrrec el no menys entusiasta català J. Martori i Vila. Als dos braus lluitadors estem fonament regoneguts.

o o o

El Casal Català està organitzant una vetllada íntima amb el fi altament lloable de cooperar al premi «República Argentina», instaurat per la Comissió Delegada de la Protectora.

La festa tindrà efecte en els salons del Casal, el dia 4 del proper mes d'agost, i hi pendrà part importants elements artístics.

o o o

Per excés d'original ens hem vist en la necessitat de retirar, a última hora, molts dels treballs que teníem ja compostos.

DE CORDOBA

Novament es troba entre nosaltres el volgut i entranyable compatriota senyor Joà Rabassa, soci honorari d'aquest Centre Català. Prou coneguts són de tothom els mèrits i les notables qualitats del senyor Rabassa; però la seva gesta imponderable d'acollir als catalans de Córdoba, és prou per a que tots li restem fonament agraïts.

Torna a nosaltres el senyor Rabassa després d'un viatge per Catalunya, amb propòsits coratjosos per a donar nous impulsos a nostra entitat.

o o o

El segon festival organitzat pel Centre Català, fou un nou èxit pels seus organitzadors. Es confeccionà un programa tot ell integrat per música dels més celebrats autors, el que anà a càrrec dels distingits músics senyors Novillo, Weis i Orriols, piano, violí i violoncel, respectivament. Molt aplaudits foren els seus executants, havent de repetir-se alguns números per a satisfer al públic entusiasmats per la brillant i acertada interpretació de totes les composicions que integraven el programa.

S'estàn preparant nous festivals que prometem assolir grans proporcions.

DE MENDOZA

El Centre Català ha adreçat una comunicació al representant de Rússia a Buenos Aires palesant-li la satisfacció amb que ha vist el canvi de règim mercès a la justiciera obra de la revolució, i l'anhel dels catalans d'aquella entitat per una completa restauració de la independència a Polònia i Finlàndia.

També s'ha dirigit a l'Ajuntament de Barcelona manifestant ha vist amb joi la decisió adoptada amb respecte l'inscripció que ha de posar-se al peu de l'estàtua de l'heroi de 1714, en Rafel Casanova, significat que caigué defensant la llibertat de Catalunya.

o o o

Diverses i ben agradoses han estat les festes darrerament celebrades en els salons del Centre Català, en quals han pres part les agrupacions Art Escènic i Orfeó Art i Patria. La darrera esmentada, que dirigeix en Rafel Vidales, adquireix cada dia més seguretat i relleu, fent-nos gaudir a pleret les belleses de la nostra música popular.

o o o

Per al proper mes d'agost hi ha en preparació un festival artístic en un dels teatres públics. L'agrupació d'Art Escènic representarà la formosa comedia de costums empordaneses, retolada: «L'endemà de bodes», d'en J. Pous i Pagès, i «Dilluns de sabater», d'en R. Ramón i Vidales.

L'Orfeó tindrà a son càrrec bona part del programa, estrenant varies composicions.

o o o

Ha deixat la direcció del quadre escènic, amb força sentiment de tots, el senyor Josep M. Pascual, puix ha estat per motius de salut. Se n'ha encarregat en Joà Cucurella.

La Comissió Directiva, elegida darrerament, ha quedat integrada de la següent faigó: President, Rossend Aregall; secretari, Josep Garriga; tresorer, Calixte Cerdà, i arxiver, Isidre Serra.

o o o

Hem tingut el goig de saludar al bon català en J. Gili i Muntal, qui amb claretat d'expressió i franquesa ben catalana ens contà bones noves de l'acció dels catalans a Xile.

L'entusiasta company de croada nacionalista, seguí viatge cap a Santiago on resideix ja fa temps.

~~~~~

FUNDACIO DE CATEDRES

Prescindint de les càtedres de música i de dibuix que la Junta de Comerç de Catalunya establí en sa Llotja en el darrer terç del segle XVIII i d'altres fins al nombre de divuit que creà en el primer terç del segle passat (XIX); càtedres que no ha fundat cap corporació d'Espanya, ni allavors havia reunit el govern en cap institut, no podem menys de fer constar que entre elles hi havia ensenyances industrials i que en això Barcelona i la Junta de Comerç tenen a Espanya la primàcia.

Al cap de vint anys d'eregides per la Junta aqueixes ensenyances, el govern començà a ocupar-se del mateix i creà càtedres iguals, perquè així ho exigien les necessitats públiques que Barcelona havia conegut quatre il·lustrats abans.

INFORMACIÓ GENERAL DE CATALUNYA

L'aplec del dilluns de Pasqua a Poblet fou una de les festes més senyalades del Nacionalisme. La seva primera significança és la consagració d'un triomf: el triomf que podriem dir-ne de la Festa de la Unitat, i de la lliçó viva del mestratge català que va seguir-la en el Parlament. La seva segona significança és la de germanor fecundíssima de dos nacionalismes que, no contentant-se amb saludar-se de lluny com el pi i la palmera del poeta alemany, prenen franca posició davant el caos i el desballestament de la política espanyola, i creen dintre l'Estat la inevitable i saludabilíssima repercussió del problema essencial que avui ofereix l'Europa: la restauració gloriosa de les voluntats nacionals autèntiques.

Quin encert ha estat l'elecció del lloc! Tot a Poblet ens parla de nostra esvaïda realesa magníficent; i tant la preterició històrica, com la petjada tràgica d'un furor que destruí bàrbarament gràcies al momentani eclipsi de tota vera idealitat nostrada, ens insten amb un sublim llenguatge a què definitivament els catalans ens repossessionem de Catalunya, i sobre tot de la seva ànima immortal i encara plena de lluminoses gestes a realitzar.

A Poblet fou on tingué lloc la solemne ratificació de l'obra de nostres parlamentaris — adictes a la Lliga Regionalista — pel nostre poble, mitjançant l'entrega del Llibre d'Honor de Catalunya; a Poblet fou on els diputats provincials nacionalistes de Basconia, que acaben de consolidar la seva jove força triomfadora a la Diputació de Bizkaya, sentiren, en contacte íntim amb el seu, el batec de la generació catalanesca, moguda d'una idealitat forta, vivent i eterna com la d'ells.

Poblet és la majestat catalana; ho és per la seva bellesa incomparablement augusta, i per la suggestió èpica de les seves recordances. De recordança, en deu una de nova a la Catalunya recobrada d'avui. Ell guardà les despulles de la realesa: i ara l'ompli de gom a gom la joia, l'esclat d'una altra realesa innombrable. I aquesta d'ara no s'entroncarà més, perquè és la realesa de l'ambició catalana.

—o— Les festes organitzades per solemnitzar les bodes de plata de l'Orfeó Català d'una manera pública, i el gran acte que tingué lloc el diumenge de Pasqua fou d'una importància definitiva i enorme per l'Orfeó, i en Millet, no solament per la cooperació dels principals nuclis orfeònics de Catalunya que es reuniren a Barcelona formant la gegantina unió de més de 6.000 orfeonistes, sinó perquè bona part del programa prengué un tó tan fonament popular.

Efectivament, orfeons d'Arenys de Mar, Badalona, Bagur, Begues, Borges Blanques, Cassà de la Selva, Cerverà, Cornellà, Falset,

Figueres, Girona, Granollers, Hostalric, Igualada, La Bisbal, Lleida, Manresa, Mataró, Molins de Rei, Olot, Palamós, Piera, Pont de Vilumara, Reus, Sabadell, Sallent, Sant Boi, Santa Coloma de Queralt, Sant Pere de Torelló, Sant Quirce de Besora, Solsona, Suria, Tarragona, Terrassa, Tàrraga, Torelló, Vich, Vilanova i Geltrú, una comissió de l'Orfeó de Graus amb la senyera i molts altres, a més dels orfeons de tots els districtes de Barcelona. Fou quelcom insòlit i grandios que revela una potència i un amor a la cultura musical del poble, una adhesió tan fervent a l'Orfeó Català i a son imponderable mestre Millet, que al recullir-la la ciutat comtal, cantà amb Catalunya per Catalunya, pot-ser l'estrofa més completa del seu patriotisme, de la seva cultura i de la seva tenacitat.

—o— La Mancomunitat de Catalunya ha donat al públic les bases del segon emprèstit. Aquest es cobrí deu vegades als pocs dies d'haver-se anunciat.

—o— La Mancomunitat de Catalunya acaba de crear una nova Direcció: la del Servei Tècnic d'Agricultura. Al concurs obert per a nomenar el nou director, s'ha fallat a favor de don Josep Maria Valls, director de l'Escola Superior d'Agricultura de Barcelona. El senyor Valls porta realitzada en totes les comarques catalanes una intensa campanya d'orientació i organització agrícoles. Aquesta tasca li ha permès conèixer els cultius i les necessitats d'aquesta regió i segurament aquestes circumstàncies ha tingut en compte la Mancomunitat al fer el nomenament, que és segur veurà amb gust els agricultors, per als quals ha estat creada la Direcció.

—o— El prestigiós comerciant barceloní fill d'Anglesola, senyor Antoni Altisent, que en tots els seus actes i en tots moments es recorda de la seva vila nadiua per a exaltar-la i per a afavorir-la, enguany, durant la tradicional festa major que celebrà la riolera vila urgellesa, ha fet un donatiu de 25 llibretes dotals de la Caixa de Pensions a altres tants nois i noies d'Anglesola. L'entrega fou solemne i la feu l'Ajuntament en nom del senyor Altisent.

—o— La intensa tasca que ha realitzat la Secció de Vela del Reial Club Marítim de Barcelona, s'ha traduït en un gran augment de material consistent, a més dels quatre yachts Hispànics que s'estàn construint i tres de diferents series que es començaràn aviat, s'hi ha d'afegir el que han adquirit els distingits spòrtman don Joan Camps, capità d'aquest Reial Club Marítim, i don Francesc Vives, titulat «Maravillas» i de tipus Sonderklasse, amb l'objecte d'engrossar la floteta.

L'entusiasta soci doctor Josep R. Carles, també ha adquirit el bonic yacht «Ratxa» de la fórmula Hispania.

—o— L'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona, celebrà sessió inaugural de curs de 1916-17, en son estatge, carrer de Santa Llúcia, número 1. El secretari que fou en el curs passat, don Josep Martí i Sabat, llegí la ressenya dels treballs realitzats durant el mateix, i el senyor president, don Lluís Durà i Ventosa, el discurs inaugural sobre el tema «L'ús-de-fruït vidual a Catalunya». L'acte revestí gran solemnitat.

—o— Els elements republicans del bloc celebraren, el prop-passat mes, un miting a Figueres, que's vegé molt concorregut. Parlaren, entre altres, els senyors Layret, Domingo i el pensador mallorquí, l'il·lustre Gabriel Alomar. Tots ells foren aplaudits amb entusiasme.

—o— Per estar en desacord amb el criteri del govern de l'estat espanyol, respecte a l'exportació de patates primerenques, dimí el seu càrrec el governador civil de Barcelona, senyor Morote.

—o— Ha obtingut un èxit clamorós la estrena, feta fa poc a Barcelona, de «L'auca del senyor Esteve», la popular novel·la d'en Santiago Rusiñol arreglada a l'escena pel seu autor.

—o— Fou veritablement extraordinari el concurs de fidels que assistiren a la iglesia de Betlem de Barcelona, per a escoltar els magistrals sermons que predicà l'il·lustre orador sagrat de Girona, reverent doctor don Carles Salicrú, durant varis dies.

—o— Durant una sola setmana s'han expedit pel port de Tarragona 4.602 bocois de vi; 308 sacs d'avellana en crosta i desgranada; 304 bocois d'oli, i 7 sacs d'atmetlla.

—o— En els Jocs Florals de Lleida han sortit premiats enguany els llorejats poetes Pere Salom i Morera, Fidel Riu i Dalman, Salvador Borrut i Soler, Emili Graells, Victòria Vives i Lluís Tintoré Mercader.

—o— S'ha celebrat a Vilafranca del Penedès un Curs d'Educació Femenina compost de cinc lliçons, que anaren a càrrec de don Miquel Poal Aregall. Versà sobre l'Educació Física, la Moral, la Cívica, la Intel·lectual i la Religiosa. En conjunt, compregué el curs tots els aspectes de l'educació de la dona. Actuaren de presidenta del curs donya Pilar Macià de Saavedra i de secretaria la senyoreta Popeta Vives.

—o— A Mataró sortirà el primer número de «La Nau», setmanari nacionalista, que serà el ressò de les activitats dels nostres amics d'aquella comarca.

—o— A la vila de Tremp, capital de la Conca, s'hi ha instal·lat una nova entitat, el Casal Nacionalista Català, com a conseqüència del moviment nacionalista que hi ha en aquella arrecerada comarca catalana. Dies enrera celebrà junta general de constitució, sota la presidència del soci de la Joventut, en Joan Ribas.

—o— Ha estat nomenat alcalde de reial ordre de Granollers don Eduard Pujol i Moles.

—o— Anà a Catalunya la comtesa de Romanones, per a cumplir una prometença feta a la Mare de Deu de Montserrat per quan el séu espòs hagués deixat la presidència del Consell de Ministres.

—o— Responent al moviment desenrotllant a Catalunya en pro de la cultura del llenguatge, valiosos elements de Mallorca es proposen organitzar importants actes de propaganda, encaminats a elevar el nivell moral i social del poble. A aquest fi, una il·lustre personalitat ha fet ja entrega a una impremta de Mallorca, d'una quantiosa suma per assegurar durant dos anys, la publicació d'una fulla mensual, titulada «El Bon Mot», orgue de la Lliga del Bon Mot, de Mallorca.

—o— Na Pilar Muntaner de Sureda, interessant artista mallorquina, l'extraordinària producció de la qual és exposada al Saló Parés, ha editat una bella invitació, amb una crítica de presentació d'en G. Alomar, alguns gravats i uns versos dedicats a l'artista pel malaguanyat poeta americà Rubén

Darío. Fòra alguns retrats, quasi totes les obres són paisatges i estudis de la illa daurada, tots ells tractats amb molt de vigor.

—o— Ha mort a Santiago de Cuba el reverent don Ramón Güell i Paul, fill de Folgares, parent del que va ésser eminent poeta mossèn Jacinto Verdager i oncle de mossèn Joàn Güell, capellà de la Trasadlàntica.

—o— Se'ns diu que l'acabat amateur americà, propietari de la magnífica obra de Maricel, de Sitges, per indicació del senyor Miquel Utrillo, ha adquirit les ruïnes del burg de Tamarit, les quals seràn restaurades convenientment, conservant-se així un preciós monument català, situat en un dels llocs més formosos del nostre país.

—o— Ha començat a publicar-se a Barcelona, una revista de teatres amb el títol de «Catalunya Teatral». En el primer número dona la comèdia d'en Diví Pañella: «L'estudiant insòlit».

—o— Als Jocs Florals de Cornellà de Llobregat hi ha obtingut l'objecte d'art que ofereix l'acabat fabricant don Josep Mas i Font, el llorejar poeta en J. Iglesias Guizard, per un tríptic de Sonets Georgicans.

—o— A Vilafranca ha aparegut un nou setmanari titulat «Penadés republicano».

—o— Darrerament efectuà un magnífic vol el novell aviador de l'Escola Catalana d'Aviació, de Barcelona, el senyor Eduard Felíu. La volada fou feta pilotant l'aeriplà «Vendôme-La Rhône» de 60 cavalls, aixecant-se tot sol a més de 400 metres i efectuant una volada per damunt de l'aeròdrom i del mar, evolucionant durant uns deu minuts i aterriçant després esplèndidament, amb perfecta justesa i plena suavitat al lloc previament fixat.

—o— La reina dels Jocs Florals d'enguany, senyoreta Margarida Doria, va fer ofrena, seguint la bella i piadosa costum establerta d'alguns anys a aquesta banda, de la flor natural a la Verge de la Mercè, patrona de Barcelona.

—o— A Figols es va celebrar un miting amb assistència d'uns 300 minaires. Van parlar alguns oradors, entre ells, l'anarquista Amado, i s'acordaren unes bases que seràn presentades a la direcció de les mines. Entre altres millores, demanen més jornal i menys hores.

De la fàbrica
al comprador

Este es
el reloj
que usted
necesita.

CÓMODO, EXACTO, CHATO Y ELEGANTE

Visítenos
antes de
efectuar
sus
compras.

EL TRUST JOYERO-RELOJERO

Carlos Pellegrini esq
Corrientes
B. A.

TODOS GARANTIDOS	
De ACERO o NIQUEL, a vidrio	\$ 7.50
De ACERO o NIQUEL, 3 tapas	" 9.00
De METAL ARTISTICO, a vidrio	" 9.00
De PLATA, GUILLOCHEE o GRABADO, a vidrio	" 14.00
De PLATA, GUILLOCHEE o GRABADO, 3 tapas	" 18.00
De PLATA, ARTISTICO, CINCELADO, a vidrio	" 17.00
De PLATA, ARTISTICO, CINCELADO, 3 tapas	" 21.00

"L'atlàntida" Establiment a la moderna
de J. CABRE i Cía.

Olis, sabons i queviures, a l'engrós i a la menuda.
Interessa als catalans visitar aquesta casa si volen
estar ben servits en preus i calitats

ESTADOS UNIDOS, 1599, xamfrá Cevallos
U. T., 5532 (Llibertat) **BUENOS AIRES**

HOSTATGE

DE
EUGENI ESTORCH BATLLE

Liuts, des de \$ 0.60 — Comoditats per a famílies i passatgers.
PREUS ECONOMICIS

CHILE, 838 — Buenos Aires
Sucursal: **TACUARI, 619**

FORN i CONFITERIA

DE
MIQUEL VILA i Companyia

Especialitat en pastes a la catalana. Tortells, panallets, braços
de gitano i *palos de Jacop*. Coques de llardons, pinyons, etc.

RIVADAVIA, 1317 — U. Telef., 5209 (Llibertat)

Esteve Juncà

Cenedor de llibres, diplomad
Ofereix per hores — Preus módics

Pozos, 353

Buenos Aires

Confitería Catalana "EL CRISTAL"
de **JAUME ROQUETA**

Especialitat en Fonts i Ramellets per a Casaments i Bateigs,
Tortells, Braços de gitano, Biscuits de la reina, Neules,
Turrons, Panellets, i altres pastes a la catalana.

Bernardo de Irigoyen, 1102 i Humberto I, 1000
Unió Telef., 1486 (Buen Orden) **BUENOS AIRES**

MATALAÇOS a l'estil catalá
(REFORMA i VENDA)

Gran assortit en tot lo pertanyent al ram
ENCARRECS PER CARTA O PERSONALMENT

D. VALLBONA - DIRECTORIO, 88
Coop. Telef., 329 (Oest) **BUENOS AIRES**

Prefereixin sempre OLIS, VINS i CONSERVES
"EL CAP BERNAT"

Marca registrada dels magatzems **"LA SIN BOMBO"**

Si procureu comprar bé i estalviar, visiteu les cases
"La Sin Bombo" de FRANCESC TORT, aon, després de
que tots els articles augmenten, "La Sin Bombo" manté
antics i ventatjosos preus, ells els comprobareu en el
catàleg detallat; i amb motiu de les noves cases, ofereix
el 2% de descompte a tota compra, qualsevolga que

sigui. L'antigó de la casa fa que'l públic conegui dits articles, quin pes i mesura són
exactes. Expandeix a totarreu i sens recárrec.

Demaneu oli "EL CAP BERNAT", el millor de tots.

Sempre gran assortit de Conserve PEDREROL i MIR, a preus de l'engrós.

RIVADAVIA, 3929. -- Sucursal: PICHINCHA, 180. -- Buenos Aires

COMPRAN EN LES CASES FRANCESC TORT, NO SON ENGANYATS

A. SOLER

LLIBRERIA - PAPERERIA
IMPREMTA - ENQUADERNACIO

CANGALLO, 828 - Buenos Aires - Unió Telef., 3323 (Llibertat)

PI i MARGALL - Comissió Executiva de Propaganda per les obres de construcció del Monument.

BARCELONA - PI i MARGALL: La gran obra d'en Blay, a la mà.

Album de reproduccions gràfiques del projecte segons la maqueta d'en Blay. - Preu, \$ 0.30

Anvers de la Medalla

PRECIOSA MEDALLA ARTISTICA
REFINADA CREACIO D'EN MIQUEL BLAY
el millor record

De la diada PI i MARGALL

Preu, en metall, \$ 1.50

Mitjansant encàrrec s'en acunyarán en plata a \$ 5.50

Revers de la Medalla

Aspectes de Conjunt i detalls del Monument a

PI i MARGALL

projectat per en MIQUEL BLAY, i que deu originar-se en el Passatge de Gràcia, de Barcelona. — 10 TARJETES POSTALS, preu: 0.60 la serie. — Adquirint qualcom de lo esmentat, se contribueix a costejar el monument PI i MARGALL.

Exquisida i artística col·lecció de postals al bromuro de

MONTSERRAT EN SERIES DE 10 POSTALS.

Preu: 1.80 la serie. - En venda: A. SOLER, Llibreria, CANGALLO, 828

PERE REDON

JOANET (novel·la): prólec d'ora de oii Zinne.

En venda: A. SOLER, Llibreria, CANGALLO, 828

Revolució

REVISTA MESAL CATALANA
de literatura, arts, ciències i política.
= Informació general de Catalunya =

Redacció: Mèxic, 1354

Administració:
Cangallo, 828, llibreria
Unió Telef., 3323 (Llibertat)

Condicions d'abonament:

Semestre..... \$ 2.—
Any..... „ 4.—
Número solt..... „ 0.30
Cooperador (mesal) „ 1.—

OLIS

Si volen menjar oli absolutament pur d'oliva, provin el de la casa GRAU i MARTINEZ, de Tortosa, que amb tota seguretat l'adoptaran.

Llauna petita \$ 1.60 Llauna de 10 kg..... \$ 18.—
» mitjana „ 2.10 El litre „ 1.75
» de 4 kg..... „ 7.50 **ABSOLUTAMENT PUR**

Savo de oli d'oliva, de Reus, a pesos 1.40 el kilogram

Unic concessionari: LLUIS CIURANA

VENDES A L'ENGROS i A LA MENUDA
C. PELLEGRINI, 860 — U. Telef., 2723, Juncal
BUENOS AIRES

CASES CATALANES RECOMANABLES

PENSIO «FONT», Moreno, 552. — Peces amb mobles, totes les comoditats, a preus moderats.

PENSIO CATALANA, Rivadavia, 1319. — Cuina verdaderament a la catalana. Menjars com de familia. Habitacions clares i ventilades. Servei esmerat. Preus reduïts.

«LA PROVEIDORA CATALANA». — Elaboració de butifarres de totes menes, sobrassada i llonganices de Vich. Especialitats de la casa: Salsitges i butifarra de faves a la catalana
Mercat San Telmo, Uocs 51 i 52.